

Christiene Lienemann-Perrin & Wolfgang Lienemann (red.): *Religiöse Grenzüberschreitungen. Studien zu Bekehrung, Konfessions- und Religionswechsel*. Harrassowitz Verlag, 2012, 956 s.

Pris: 98 Euro

ISBN 978-3-447-06795-9

Bokmelding skrevet av Mogens S. Mogensen, PhD

I perioden 2009-2011 finansierede en schweizisk fond et meget stort anlagt forskningsprojekt om konversion, og i den forbindelse blev der i Basel afholdt tre videnskabelige konferencer. Christine Lienemann-Perrin og Wolfgang Lienemann har samlet indlæggene på disse konferencer i et mammutværk på

956 sider. Bogen indeholder 43 artikler af 35 forskere, de fleste tilknyttet universiteter i Tyskland og Schweiz, men der er også enkelte bidrag fra andre europæiske lande, fra Nord- og Sydamerika, Afrika og Asien.

Indlæggene er optrykt i de sprog de blev holdt, tysk eller engelsk, og med korte og meget

nyttige sammenfatninger på engelsk. Titlen på bogen er da også tosproget "Religiöse Grenzüberschreitungen" / "Crossing Religious Borders". "Studien zu Bekehrung, Konfessions- und Religionswechsel" / "Studies on Conversion and Religious belonging". Bogen opererer altså med en skelnen mellem konversion som "intensifikation" ("Bekehrung"), som fx vækkelsesomvendelse, og konversion som "institutionsskifte" (Konfessionswechsel), som fx skiftet fra protestant til katolik, og endelig "traditionsskifte" ("Religionswechsel"), og her er det især skiftet fra andre religioner til kristendommen, som er i fokus.

Efter en grundig indføring i forskningsprojektets vigtigste problemstillinger ved Wolfgang Lienemann følger fem hovedafsnit, hvor artiklerne er samlet under forskellige temaer, og hvert afsnit afrundes med analyse og konklusioner vedrørende feltet. I det første afsnit fokuseres der på "Identität und Konversion im Lebenslauf". Her anskues konversion ud fra etnologiske, religionspsykologiske, missionshistoriske og religionsfænomenologiske perspektiver. Eksemplerne spænder vidt, fra missionshistoriske konversionsbiografier, over ALPHA-kurser til "multiple religious belonging".

Bogens hovedvægt ligger på

konversionsfænomenet set i et kristendomshistorisk perspektiv, og det kommer tydeligt frem i de følgende afsnit. I afsnit to om "Historische Voraussetzungen von Bekehrung und Religionswechsel" analyseres bl.a. konversionsforståelsen i antikken og den tidlige kristendom og i Ny Testamente og i kirke- og missionshistorien. I denne sammenhæng er Ulrich Luz's artikel "Conversion in the New Testament" interessant med hans teori om, at begrebet "konversion" i betydningen religionskifte opstod i den tidlige kristendom.

I bogens tredje afsnit fokuseres der på "Kirchen- und Konfessionswechsel im Blick auf gesellschaftliche Kontexte und ökumenische Herausforderungen". Her kommer vi vidt omkring både konfessionelt og geografisk, med både katolske, protestantiske og pentekostale perspektiver fra både Europa, Nord- og Sydamerika og Afrika.

"Die Konversionsproblematik im Verhältnis zwischen christlichen Minderheiten und dominanten nicht-christlichen Mehrheitsreligionen" er overskriften over afsnit fire, der fokuserer på samfundsmæssige dynamikker mellem minoriteter og majoriteter. Eksemplerne er her hentet fra Israel-Palæstina, Tyrkiet, Indien og Kina.

I det sidste hovedafsnit sættes

der fokus på de retslige rammebetingelser for konversion: "Religionswechsel, Proselytismus und Religionsfreiheit in Verfassungen, politischer und gesellschaftlicher Realität". Konversion er litmustesten på religionsfrihed, og dette vigtige tema belyses ud fra situation i en række især muslimske lande, hvor problemerne omkring religionsfrihed er meget påtrængende.

I hvert af hovedafsnittene kommer artiklerne meget vidt omkring, men de bindes i hvert afsnit sammen af en af en artikel, der søger at drage sammenligninger og konkludere på de forskellige bidrag. Bogen afrundes med et afsnit "Auswertung und Ausblick", hvor en række af perspektiverne i feltstudierne kommenteres.

Bogens artikler underbygges af et solidt noteapparat, og læseren får også en grundig præsentation af artiklernes forfattere, men der savnes et sagregister. En svaghed ved bogen – som redaktørerne selv er opmærksomme på – er, at den trods dens bredere titel foretager en stærk indskrænkning i forskningsfeltet ud fra en kristendomscentreret synsvinkel. Bogen fokuserer hovedsageligt på konversion inden for kristendommen eller konversion fra andre religioner til kristendommen, men behandler kun i begrænset omfang de

problemstillinger, som knytter sig til konversion fra kristendom til andre religioner, konversion mellem ikke-kristne religioner eller konversion inden for ikke-kristne religioner. Perspektivet indsnævres også af, at alle bidragyderne – bortset fra to – har en kristen baggrund.

Det er ikke en bog, som indbyder til at blive i et stræk læst fra første til sidste side. Men bogen er en guldgrube af feltstudier og historiske studier om konversion i mange forskellige geografiske, sociale, kulturelle og religiøse kontekster og af teoretiske refleksioner af teologisk, psykologiske, sociologisk og socio-politisk art og af metodiske overvejelser vedrørende udforskningen af konversionsfænomener.

Af særlig betydning for konversionsforskningen er det bud på en definition af konversion, som den ene af bogens redaktører, Wolfgang Lienemann, i bogens "Einführung" lægger frem. På baggrund af de indsigter, som bogens artikler om konversion bidrager med, og ud fra en begrebshistorisk analyse af konversion og med brug af Webers idealtipe-tænkning fremlægger Lienemann en teori om det religiøse konversionsfelt. Her skelner han mellem to typer konversion, "Konfessions-, Kirchen- und Religionswechsel" og "Religiösitätswech-

sel”, der omfatter ”Erweckung”, ”Bekehrung” og ”Erneuerung/Rückbesinnung” og viser, hvilke elementer, der ’idealtypisk’ indgår konversionsprocessen i de to typer.

”Religiöse Grenzüberschrei-

tungen” repræsenterer en milepæl i konversionsforskningen og er en bog, som alle med interesse for konversionsforskning med stort udbytte vil vende tilbage til igen og igen.